

Nazwa opracowania:

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY SABNIE**

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Zlecniodawca: **Gmina Sabnie**

Opracowanie: **mgr inż. Małgorzata Olejniczak**

Współpraca: **Emilia Hyży**

Łódź, wrzesień 2022 r.

SPIS TREŚCI

1.	WIADOMOŚCI OGÓLNE.....	4
1.1	WSTĘP	4
1.2	ZAKRES PRZEDMIOTOWY I POWIERZCHNIOWY PROGNOZY	5
1.3	METODYKA.....	6
1.4	MATERIAŁY WEJŚCIOWE	8
2.	CELE OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBŁU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA NINIEJSZEGO OPRACOWANIA ORAZ SPOSOBY, W JAKICH ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA ZMIANY STUDIUM	9
3.	PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEJ ZMIANY STUDIUM.....	10
4.	INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO ORAZ ODDZIAŁYWANIU NA OBSZARY NATURA 2000.....	11
5.	KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA I STAN ŚRODOWISKA	13
5.1	KLASYFIKACJA FIZYCZNO-GEOGRAFICZNA I GEOMORFOLOGIA	13
5.2	BUDOWA GEOLOGICZNA	14
5.3	SUROWCE MINERALNE	14
5.4	WODY POWIERZCHNIOWE	15
5.5	WODY PODZIEMNE	15
5.6	GLEBY.....	17
5.7	WARUNKI KLIMATYCZNE I AEROSANITARNE.....	18
5.8	ZMIANY KLIMATU I ZJAWISKA EKSTREMALNE	18
5.9	FLORA.....	18
5.10	FAUNA	20
5.11	OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE	21
5.12	UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO–KULTUROWE	21
6.	POWIĄZANIA PRZYRODNICZE I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA.....	24
7.	ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	26
8.	ZAPISY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA NINIEJSZEGO OPRACOWANIA	27
9.	PRZEWIDYWANE SKUTKI WPLYWU REALIZACJI ZAPISÓW STUDIUM NA ŚRODOWISKO	28

10. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	30
11. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI POSTANOWIEŃ ZMIANY STUDIUM.....	31
12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO PROJEKTU ZMIANY STUDIUM.....	31
13. INFORMACJE ZAWARTE W PROGNOZACH ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SPORZĄDZONYCH DLA INNYCH, PRZYJĘTYCH JUŻ DOKUMENTÓW POWIĄZANYCH Z PROJEKTEM DOKUMENTU BĘDĄCEGO PRZEDMIOTEM POSTĘPOWANIA.....	31
14. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	32

1. WIADOMOŚCI OGÓLNE

1.1 WSTĘP

Zgodnie z obowiązującą Ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm) przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest wymagane dla projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi integralną część procedury oceny oddziaływania na środowisko. Zakres merytoryczny prognozy określony został w Art. 51 ww. ustawy. Opracowanie niniejsze pozwala na zidentyfikowanie zagrożeń dla środowiska jakie potencjalnie mogą zaistnieć w wyniku realizacji ustaleń projektowanego studium oraz określenie działań mających na celu ewentualne negatywne skutki środowiskowe ograniczyć. Analiza zapisów opracowań planistycznych na etapie ich powstawania jest zgodna z zasadą eliminacji zagrożeń u źródła, co przynosi pozytywne efekty społeczne, gospodarcze, a przede wszystkim środowiskowe.

Zmiany zagospodarowania przestrzeni zazwyczaj odbywają się kosztem środowiska. Powstające w Polsce opracowania planistyczne muszą z jednej strony spełniać wymagania z zakresu ochrony środowiska, a z drugiej powinny realizować potrzeby społeczno-gospodarcze. Stąd wynika konieczność wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju, na stałe wpisanej w politykę planistyczną i gospodarczą państwa. Zrównoważony rozwój ma stanowić gwarancję ochrony niezwykle cennych zasobów przyrodniczych, tworzących struktury o zasięgu ponadkrajowym, krajowym i regionalnym. Zapewnienie dobrego stanu środowiska i jego niezakłóconego funkcjonowania powinno być dominującym kierunkiem w opracowywanych programach, strategiach, planach i innych opracowaniach sporządzanych na wszystkich szczeblach struktur administracyjnych, w tym międzynarodowych.

Prognoza oddziaływania na środowisko dla obecnie obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie zatwierdzonego uchwałą Nr LII/309/2014 Rady Gminy Sabnie z dnia 12 listopada 2014 r. została sporządzona w lutym 2014 r. przez firmę SZIKAGO ADAM WILIŃSKI (autor: mgr inż. Jana Kubera).

Obecny projekt zmiany Studium ma charakter cząstkowy – dotyczy wyłącznie zapisów i terenów wskazanych w uchwale inicjującej Nr XXXV/178/2022 Rady Gminy Sabnie z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie, tj.:

- ustalenia zasad rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii według obowiązujących przepisów,
- wprowadzenia aktualnych złóż surowców oraz obszarów i terenów górniczych wraz z wyznaczeniem nowych terenów powierzchniowej eksploatacji złóż surowców naturalnych (PE) w obrębach geodezyjnych: Kostki-Pieńki, Chmielnik, Suchodół Włosciański i Kupientyn,
- rozszerzenia zasięgu terenu zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów wyznaczonego w Studium (P) zlokalizowanego w obrębie geodezyjnym Tchórznica Włosciańska,
- wzbogacenia programu funkcjonalno-użytkowego wokół zbiornika retencyjnego „Niewiadoma” i wykorzystanie jego walorów, poprzez wskazanie terenów zabudowy rekreacji indywidualnej (ML),

terenu usług (U) oraz rozszerzenie zasięgu terenów sportu i rekreacji (US) w obrębach geodezyjnych: Kupientyn, Niewiadoma i Nieciecz Włosciańska;

W związku z powyższym, niniejszą prognozę oddziaływania na środowisko dla zmiany Studium, sporządza się w oparciu o prognozę wykonaną dla Studium z 2014 r. Tereny nieobjęte zmianą Studium pozostają bez zmian w stosunku do pierwotnego dokumentu przyjętego uchwałą Nr LII/309/2014 Rady Gminy Sabnie z dnia 12 listopada 2014 r.

W związku z dużym rozdrobieniem wprowadzanych zmian oraz ich stosunkowo niewielką powierzchnią, analiza i ocena stanu istniejącego została dokonana w odniesieniu do całego obszaru gminy Sabnie.

1.2 ZAKRES PRZEDMIOTOWY I POWIERZCHNIOWY PROGNOZY

Gmina Sabnie położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w północnej części powiatu Sokołów Podlaski. Powierzchnia całkowita gminy wynosi 108 km², przy czym tereny zainwestowane mają tu stosunkowo niski udział. Na terenie gminy znajduje się 27 miejscowości i 20 sołectw.

Zmiana Studium obejmuje 13 fragmentów o łącznej powierzchni ok. 155 ha, co stanowi ok. 1,5% całej powierzchni gminy Sabnie. Obszary objęte opracowaniem w dużej części obejmują niewielkie tereny o powierzchniach nieprzekraczających 10 ha (9 fragmentów objętych zmianą Studium), które są rozsiane w różnych częściach gminy. Cztery tereny obejmują nieco większy obszar o powierzchni powyżej 10 ha (największy o powierzchni ok. 45 ha) – wszystkie obejmują tereny związane z koniecznością aktualizacji istniejących złóż, obszarów oraz terenów górniczych.

Większą część obszaru gminy stanowią grunty użytkowane rolniczo, użytki zielone, lasy i zadrzewienia. Obszary zurbanizowane to przeważnie zabudowa zagrodowa i domy jednorodzinne. Istotne jest, że w gminie Sabnie znajdują się zabytkowe założenia rezydencjonalne i folwarczne.

Na terenie gminy znajdują się cmentarze we wsiach Zembrów, Grodzisk i Nieciecz Włosciańska. Ich obecność ma znaczenie dla lokalizacji ujęć wody i sposobu rozlokowania zabudowy o różnych funkcjach, a także występują złoża surowców i ustalone dla nich obszary i tereny górnicze.

Istotnym elementem zagospodarowania obecnego na terenie gminy jest układ komunikacyjny. Największe znaczenie dla jakości życia mieszkańców, będzie miała ze względu na największą uciążliwość droga krajowa nr 63 Łomża-Zambrów-Ceranów-Sokołów Podlaski, realizująca powiązania z zachodnią częścią woj. podlaskiego oraz prowadząca ruch w kierunku Siedlec i drogi krajowej nr 2. Jej długość na terenie gminy Sabnie wynosi 13,1 km. Droga ma klasę techniczną drogi głównej.

Przez gminę przepływa rzeka Cetynia – główny korytarz ekologiczny omawianego obszaru. Jej przebieg przecina tereny otwarte i zurbanizowane. Na drodze tego ciekłu znajduje się także zbiornik wodny Niewiadoma, którego budowa zakończona została w roku 2013.

Większość obszaru gminy została włączona do sieci ECONET-POLSKA jako obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym. Obecnie sieć ECONET-POLSKA nie posiada umocowania prawnego lecz wciąż przywoływana jest w wielu dokumentach, stanowiąc pewne wytyczne dla polityki przestrzennej. Wskazanie na obszarze gminy obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym oznacza, iż tereny gminy pełnią dużą rolę w funkcjonowaniu środowiska w skali ponadlokalnej.

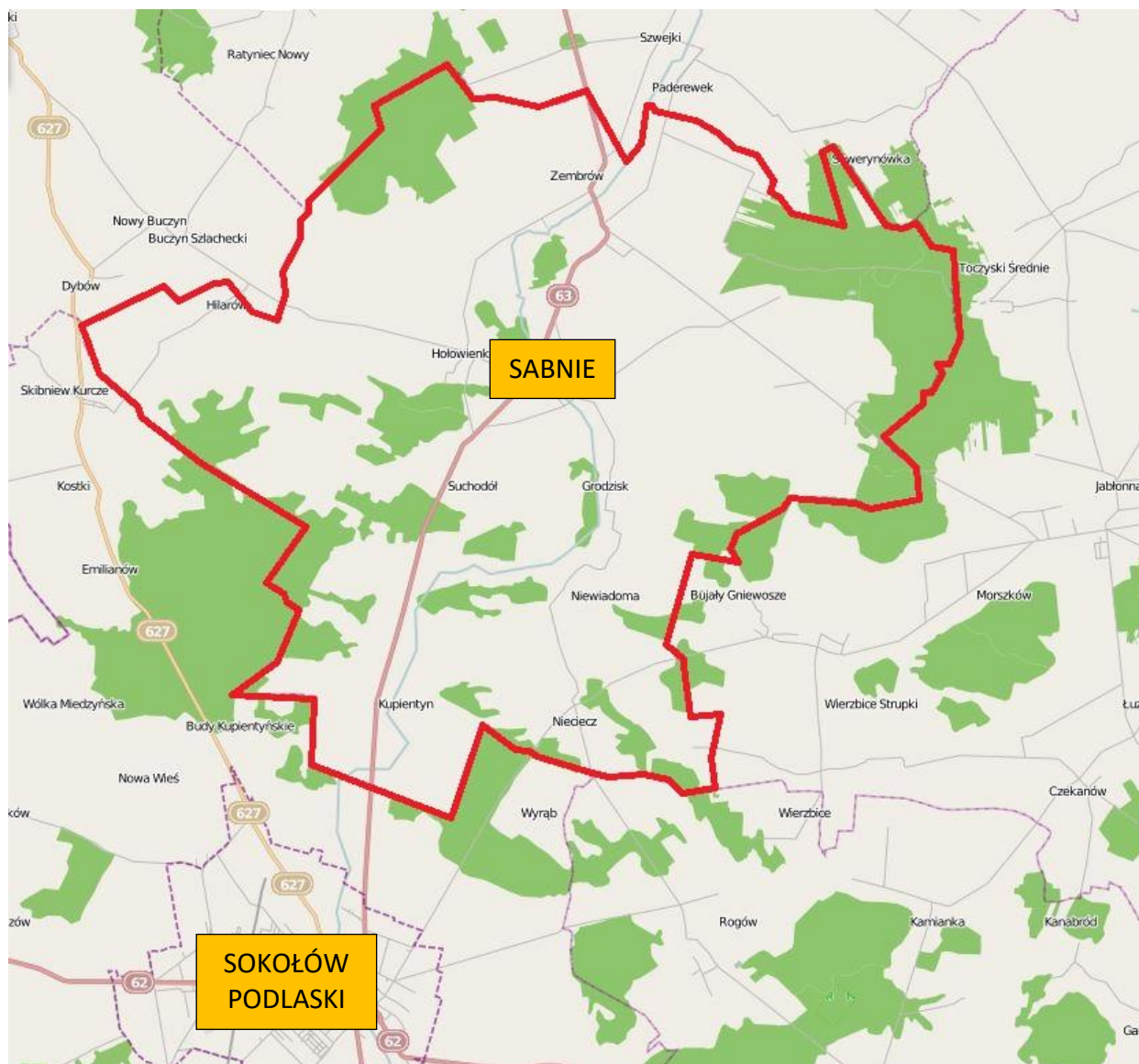
Na obszarze gminy Sabnie najważniejsze obszary i obiekty chronione to:

- Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu (otulina Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego) – w północnej części gminy,
- użytki ekologiczne – „Derkacz”, „Kierz” oraz śródlęgne bagna położone w obrębie geodezyjnym Kurowice w Nadleśnictwie Sokołów,

- pomniki przyrody,
- obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków, w tym zabytkowe parki dworskie,

W granicach gminy brak obszarów Natura 2000. Najbliżej znajdują się:

- Dolina Dolnego Bugu PLB140001 – na wschód i północ, nie bliżej niż ok 3,3 km od granic gminy,
- Ostoja Nadbużańska PLH140011 – na wschód i północ, nie bliżej niż ok 4,7 km od granic gminy.

Granice gminy Sabnie [źródło: OpenStreetMap]

1.3 METODYKA

Szkielet metodyki niniejszego opracowania narzucony jest niejako przez *ustawę o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.). Zgodnie z nią, dokonuje się oceny wpływu zapisów studium na poszczególne komponenty środowiska. Przy analizie przyjmuje się założenie, że wyznaczone w projekcie studium kierunki zostaną w pełni zrealizowane.

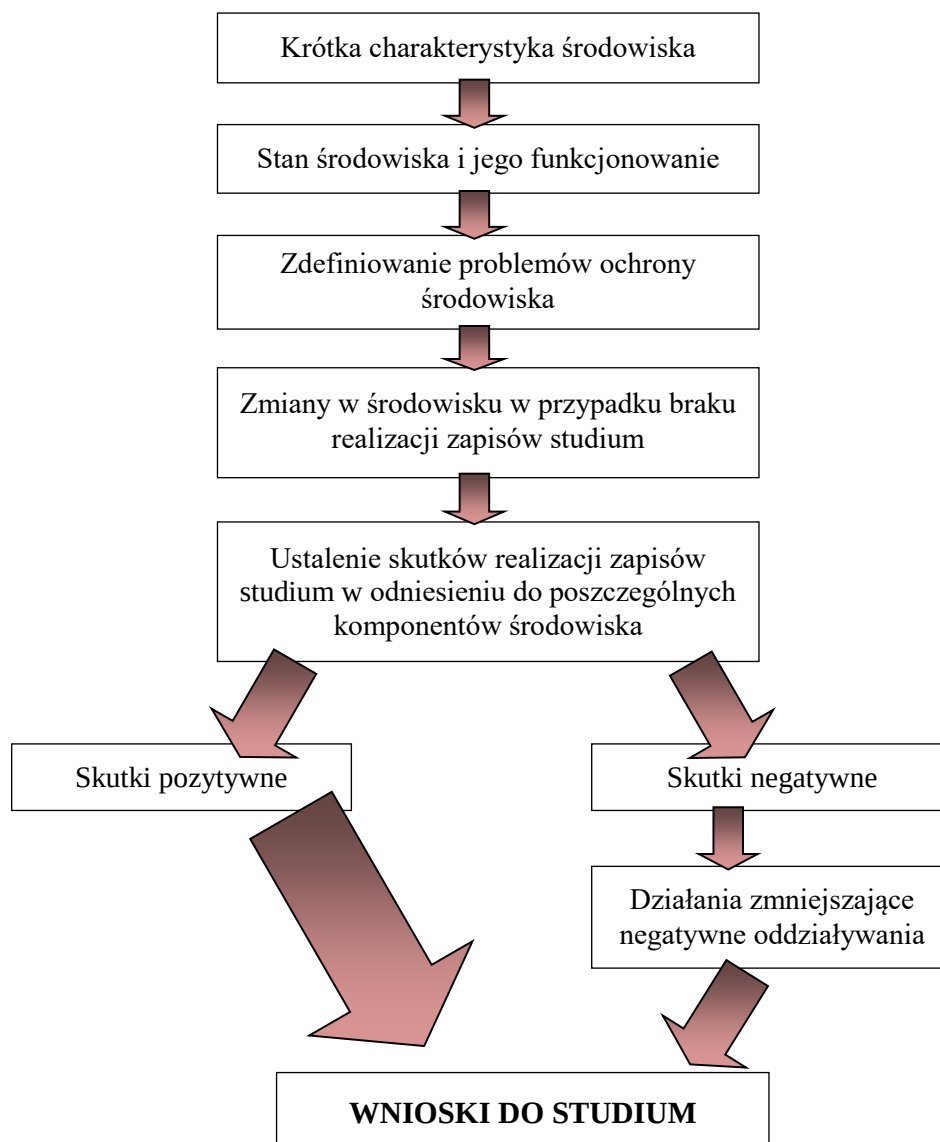
Oznacza to maksymalizację powstałych oddziaływań - tak pozytywnych jak i negatywnych, a także realizację wszystkich zapisów służących ochronie środowiska.

Analiza oddziaływań w kierunku poszczególnych elementów środowiska jest zasadniczym etapem prognozy. W pierwszej kolejności przystępuje się do ogólnej oceny środowiska, opartej głównie na opracowaniu ekofizjograficznym oraz wizjach terenowych. Dokonuje się jej celem zdiagnozowania aktualnego stanu środowiska, oceny jego odporności na degradację oraz możliwych zmian przy zachowaniu dotychczasowych form użytkowania. Środowisko przyrodnicze i jego stan szczegółowo zdiagnozowano w opracowaniu ekofizjograficznym, które stanowi ważną pomoc w ocenie potencjalnych przekształceń jakie nastąpią na skutek realizacji studium. Aktualny stan środowiska jest „punktem” wyjściowym dla ustalenia kierunków możliwych oddziaływań, ich skali i okresu trwania. Ponad to, dokonuje się analizy istniejących problemów ochrony środowiska. Najważniejszym etapem prognozy jest ustalenie potencjalnego oddziaływania realizowanych w przyszłości zapisów studium na poszczególne komponenty środowiska, między innymi na środowisko wodno-gruntowe, faunę, florę, ludzi, obszary chronione, powietrze. Analiza przedmiotowa polega głównie na identyfikacji potencjalnych oraz na możliwości nasilenia lub osłabienia istniejących zagrożeń. Przyjęte funkcje terenów i ich rozległość przestrzenna decydują o potencjalnych skutkach i sile oddziaływania. Za szczególnie istotne zapisy studium uznano te, które dotyczą zasad ochrony i kształtowania środowiska.

Końcowym etapem prognozy jest sformułowanie wniosków, czyli ustalenie ewentualnych zmian w studium, których wprowadzenie może zmniejszyć presję na środowisko, a nawet rozwiązać niektóre z istniejących przed uchwaleniem studium problemów, związanych z utrzymaniem dobrego stanu środowiska.

Przy sporządzaniu niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko dla zmiany Studium, przyjęto następującą metodologię: w związku z dużym rozdrobieniem wprowadzanych zmian oraz ich stosunkowo niewielką powierzchnią (łącznie ok. 1,5% powierzchni całej gminy), analiza i ocena stanu istniejącego została dokonana w odniesieniu do całego obszaru gminy Sabnie. W zakresie projektowanych kierunków zagospodarowania przestrzennego odniesiono się jedynie do obszarów objętych zmianą Studium.

Poniżej przedstawiono w postaci schematu metodykę przyjętą w niniejszym opracowaniu.

1.4 MATERIAŁY WEJŚCIOWE

Poniżej zestawiono najważniejsze wykorzystane do sporządzenia prognozy materiały:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie zatwierdzone uchwałą Nr LII/309/2014 Rady Gminy Sabnie z dnia 12 listopada 2014 r.,
- Projekt Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie,
- Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Sabnie, Piaseczno, 2013 r., sporządzone na potrzeby obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Prognoza Oddziaływania na Środowisko sporządzona na potrzeby obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie, 2014 r.,
- Prognoza oddziaływania na środowisko przyrodnicze sporządzona dla potrzeb obowiązującego miejscowego planu,

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego zatwierdzony uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.,
- Raport w sprawie kontroli uciążliwości zapachowej nowoczesnych zakładów fermentacji beztlenowej, Randy M. Mott, 2011 r.,
- SDF (standardowy formularz danych) dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu PLB140001,
- SDF (standardowy formularz danych) dla obszaru Natura 2000 Ostoja Nadburzańska PLH140011,
- internet:
 - Obszary Natura2000, natura2000.eea.europa.eu,
 - Państwowa Służba Hydrogeologiczna, <http://www.psh.gov.pl>,
 - Mapy *OpenStreetMap*,
 - Energetyka Wiatrowa <http://www.pwea.pl>.

2. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA NINIEJSZEGO OPRACOWANIA ORAZ SPOSOBY, W JAKICH ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA ZMIANY STUDIUM

Zarówno obowiązujące studium jak i procedowana zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie, określając kierunki polityki przestrzennej uwzględnia treści dokumentów międzynarodowych, krajowych, wojewódzkich i powiatowych, które mają lub mogą mieć zastosowanie do obszaru gminy. W szczególności uwzględnia dokumenty w zakresie ochrony środowiska. Do polityk krajowych systematycznie zostają wprowadzane programowe dokumenty Unii Europejskiej, a koncepcja trwałego i zrównoważonego rozwoju zagościła już na trwałe w niemal każdej strategii rozwoju poszczególnych gmin.

Realizacja celów ochrony środowiska szczebla międzynarodowego

Cele ujęte w ww. opracowaniach spełniają wymogi będące wynikiem zobowiązań międzynarodowych Polski w dziedzinie ochrony środowiska wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej – w tym przede wszystkim trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zasad ochrony środowiska do polityk krajowych ujętych w opracowaniach ramowych, takich jak np. Agenda 21, Strategia Lizbońska czy Strategia Zrównoważonego Rozwoju UE oraz szeregu konwencji międzynarodowych i dyrektyw Unii Europejskiej, które są sukcesywnie wdrażane do polskiego prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska.

Dokumentem strategicznym wskazującym na główne wyzwania i najważniejsze priorytety polityki ekologicznej RP w najbliższych latach jest Polityka Ekologiczna Państwa 2030. Główne cele to m.in.:

- rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców,
- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa,
- poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska,

Realizacja celów ochrony środowiska szczebla krajowego

W zakresie gospodarki przestrzennej zasadniczym dokumentem na szczeblu krajowym jest „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, która wśród podstawowych celów wymienia kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. Pożądanymi cechami polskiej przestrzeni będzie: konkurencyjność i innowacyjność, spójność wewnętrzna, bogactwo i różnorodność biologiczna, bezpieczeństwo oraz ład przestrzenny. Polityka przestrzennego zagospodarowania kraju powinna sprostać zaspokojeniu:

- bieżących potrzeb rozwojowych społeczeństwa w drodze najmniejszych konfliktów ekologicznych i społecznych,
- możliwości dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o zachowane w dobrym stanie zasoby naturalne, kulturowe i lokalne walory środowiska,
- racjonalnego powiązania rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną zasobów wodnych i ich dostępnością,
- bezpieczeństwa poprzez podjęcie działań na rzecz ograniczenia ryzyka powodziowego oraz zagrożenia skutkami suszy,
- ciągłości i możliwości rozwoju na wielu obszarach Polski przez skuteczną ochronę złóż kopalin (w tym wód leczniczych, termalnych i solanek) przed nieracjonalną i nielegalną eksploatacją.

Cele określone w ww. dokumentach mają swoje odzwierciedlenie w dokumentach wojewódzkich.

Strategiczne cele polityki przestrzennej opisane w Studium oraz projekcie zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie wykazują wysoki stopień korelacji z określonymi wyżej celami ochrony środowiska.

3. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEJ ZMIANY STUDIUM

Analiza skutków realizacji postanowień studium może być wykonywana w ramach oceny aktualności studium. Obowiązek wykonywania analiz wynika z ustawy o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 503). Ocenę aktualności studium sporządza się co najmniej raz w czasie trwania kadencji rady. Przy prowadzeniu takiej oceny należałoby zwrócić uwagę na realizację zadań z zakresu infrastruktury, których budowa lub rozbudowa przyczynia się do polepszania stanu środowiska wodno-gruntowego. Istotna jest także analiza realizacji studium w zakresie przestrzegania określonych parametrów zabudowy oraz minimalnych wskaźników powierzchni biologicznie czynnej.

Dodatkowym instrumentem analizy skutków realizacji projektowanego dokumentu jest monitoring środowiska prowadzony przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Organ ten wykonuje zadania wynikające z Państwowego Programu Monitoringu Środowiska oraz innych zadań określonych w odrębnych przepisach prawa. Wyniki oceny stanu środowiska publikowane przez WIOŚ mogą być jedną z metod analizy skutków wdrożenia studium obrazującą zmiany parametrów jakościowych opisujących stan wód, powietrza, gleb, fauny, flory itp.

4. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO ORAZ ODDZIAŁYWANIU NA OBSZARY NATURA 2000

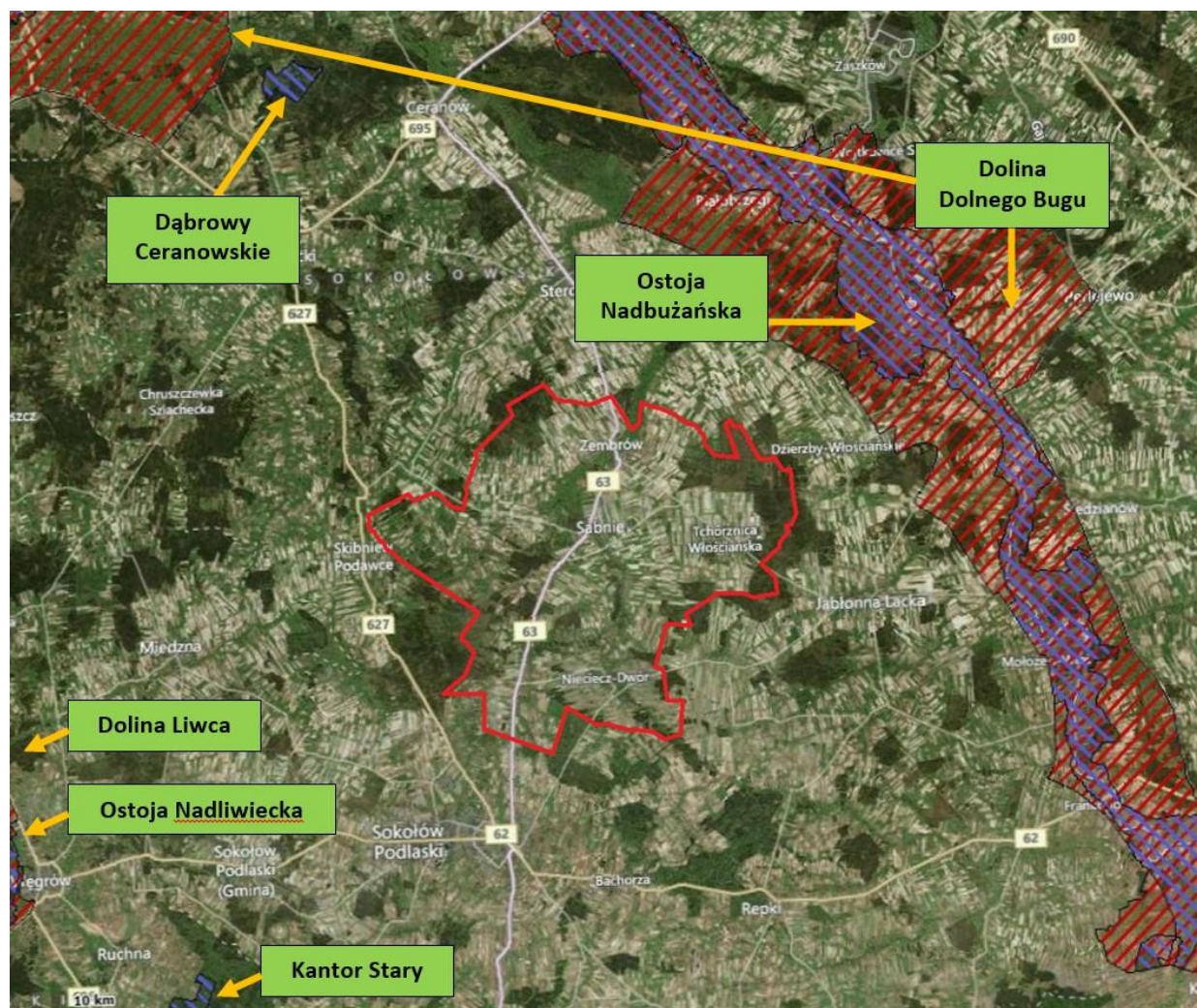
Ze względu na określoną w studium skalę zagospodarowania oraz jego formę, nie prognozuje się oddziaływań transgranicznych i negatywnego wpływu na obszary włączone do sieci Natura 2000.

W granicach gminy Sabnie brak obszarów Natura 2000. Najbliżej znajdują się dwa, częściowo pokrywające się obszary:

- Dolina Dolnego Bugu PLB140001 – na wschód i północ, nie bliżej niż ok 3,3km od granic gminy,
- Ostoja Nadbużańska PLH140011 – na wschód i północ, nie bliżej niż ok 4,7km od granic gminy.

W znacznie dalszym sąsiedztwie znajdują się obszary Natura 2000:

- Dąbrowy Ceranowskie PLH140024 – ok. 13 km na północny zachód,
- Kantor Stary PLH140007 – ok. 13 km na południowy zachód,
- Dolina Liwca PLB140002 – ok. 16 km na południowy zachód,
- Ostoja Nadliwiecka PLH140032 – ok. 16 km na południowy zachód.

Granice gminy Sabnie na tle obszarów Natura 2000 [źródło: natura2000.eea.europa.eu]

Dolina Dolnego Bugu PLB140001¹ - występują tu co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważna ostoja ptaków wodno-błotnych. Jedno z nielicznych w Polsce stanowisk lęgowych gadożera; do niedawna jedno z nielicznych w Polsce stanowisk kulona. W okresie lęgowym obszar zasiedla, co najmniej 1% populacji krajowej: bączka (PCK), bociana czarnego, brodzień piskliwego, cyranki, czajki, czapli siwej, krwawodzioba, gadożera (PCK), kszyska, kulika wielkiego (PCK), płaskonosza, podróżniczka (PCK), rybitwy białoczelnej (PCK), rybitwy czarnej, rybitwy rzecznej, rycyka, sieweczki rzecznej, sieweczki obrożnej (PCK), zimorodka; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian biały, kania czarna, derkacz, wodnik i samotnik. Największe zagrożenie stanowią obwałowania, odcinanie starorzeczy od głównego koryta, melioracje, zabudowa doliny, kłusownictwo, zanieczyszczenia wód, trasy szybkiego ruchu, przebudowa drzewostanów w kierunku monokultur (dane: SFD). Odległość obszaru studium do Doliny dolnego Bugu wynosi w najbliższym punkcie ponad 1,2 km (od południowych jego granic).

Ostoja Nadbużańska PLH140011² - Naturalna dolina dużej rzeki. Szczególnie cenny jest kompleks nadrzecznych lasów o zachowanym naturalnym charakterze oraz szereg zbiorowisk łąkowych i związanych z siedliskami wilgotnymi, typowo wykształconych na dużych powierzchniach. 16 rodzajów siedlisk z tego obszaru znajduje się w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Stwierdzono tu występowanie 21 gatunków z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jest to jeden z najważniejszych obszarów dla ochrony ichtiofauny w Polsce. Obejmuje ona 10 gatunków ryb z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG, z koza złotawą i kielbkiem białopłetwym. Stanowiska rzadkich gatunków roślin w tym 2 gatunki z II Załącznika Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Bogata fauna bezkręgowców, m.in. interesujące gatunki pajaków (*Agyneta affinis*, *A. saxatilis*, *Chocorna picinus*, *Enoplognatha thoracica*, *Enophris aequipes*, *Hahnina halveola*, *Iberina candida*, *Leptyphantus flavipes*, *Styloctetor stativus*). Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Ze względu na znaczną odległość od granic gminy, opisy pozostałych obszarów Natura 2000 pominięto.

Zmiany i skala nowego sposobu zagospodarowania wynikające z zastosowania zapisów studium oraz projektu zmiany Studium nie powinny wpłynąć na cele, dla jakich sąsiadujące z obszarem gminy obszary zostały ustanowione. Dyrektywa Siedliskowa nie określa sposobów ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków, ale nakazuje zachowanie tzw. właściwego stanu ich ochrony. W odniesieniu do siedliska przyrodniczego oznacza to, że:

- naturalny jego zasięg nie zmniejsza się;
- zachowuje ono specyficzną strukturę i swoje funkcje ekologiczne;
- stan zachowania typowych dla niego gatunków jest właściwy.

W odniesieniu do gatunków właściwy stan ochrony oznacza natomiast, że:

- zachowana zostaje liczebność populacji, gwarantująca jej utrzymanie się w biocenozie przez dłuższy czas;
- naturalny zasięg gatunku nie zmniejsza się;
- pozostaje zachowana wystarczająco duża powierzchnia siedliska gatunku.

Presje związane ze zmianą zagospodarowania nie powinny znacząco oddziaływać na obszary naturalne. Należy tu zaznaczyć, że realizacja przedsięwzięć mogących wywołać taki efekt jest uzależniona od wyniku procedury oceny ich oddziaływania na środowisko oraz na obszary Natura 2000.

¹ źródło: SDF Dolina Dolnego Bugu

² źródło: SDF Ostoja Nadbużańska

Takie postępowanie ma gwarantować zachowanie celów i przedmiotów dla jakich powołano dane obszary naturowe. Raczej lokalny charakter przekształceń oraz odległość analizowanej przestrzeni od granic państwa, pozwala także jednoznacznie stwierdzić, iż nie powstaną oddziaływania transgraniczne.

Zbadanie wpływu studium na obszary Natura 2000 wymaga także analizy w kierunku zachowania ich spójności, przez co należy rozumieć komplet cech, mających wpływ na zachowanie lub odtworzenie we właściwym stanie wszystkich chronionych w ramach sieci gatunków i siedlisk przyrodniczych w całym ich naturalnym zasięgu. Ingerencja w środowisko wynikająca z realizacji omawianego projektu studium nie powinna wpłynąć negatywnie na spójność sieci Natura 2000. Skala zmian i położenie terenów opracowania nie ingeruje w siedliska, a potencjalny wpływ na populacje zwierząt (w tym ptaków) prawdopodobnie nie wystąpi.

Innym zagadnieniem jest integralność obszaru. Pojęcie to jest bardzo szerokie i odnosi się do szeregu cech, czynników i procesów związanych z danym obszarem, które mogą mieć wpływ na cele jego ochrony. Jako cechy i czynniki należy tu w szczególności wymienić:

- powierzchnię obszaru,
- obecność istotnych gatunków i siedlisk przyrodniczych (zarówno chronionych, jak i mających dla tych chronionych znaczenie) oraz stan ich zachowania i ochrony,
- obecność i dostępność istotnych elementów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, np. żerowisk, schronień, tras wędrówek,
- warunki ekologiczne, w tym parametry fizyczne i chemiczne (np. stosunki wodne),
- wszelkie funkcjonalne połączenia i związki istniejące na danym obszarze i ich dynamika,
- wszelkie procesy zachodzące lub przewidywane na tym obszarze,
- stopień jednolitości (braku fragmentacji) siedlisk,
- obecność i natężenie czynników i oddziaływań szkodliwych (np. powodujących niepokojenie zwierząt), z uwzględnieniem podatności celów ochrony na te zagrożenia.

Realizacja studium nie wpłynie w jakikolwiek sposób na integralność najbliższych obszarów NATURA 2000. Odległość terenu gminy do obszarów „naturowych” zapewnia odpowiednią „izolację” nowych inwestycji od środowisk chronionych w ramach sieci.

W Studium oraz w projekcie zmiany Studium przewidziano utrzymanie i rozwój terenów eksploatacji powierzchniowej złóż surowców naturalnych, które mogą się zaliczać do przedsięwzięć mogących zawsze/potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Realizacja planowanych przedsięwzięć mogących zawsze/potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko wymaga przeprowadzenia oceny oddziaływania tych przedsięwzięć na środowisko (*Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – Dz. U. z 2022 r. poz. 1029, z późn. zm.*).

5. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA I STAN ŚRODOWISKA

5.1 KLASYFIKACJA FIZYCZNO-GEOGRAFICZNA I GEOMORFOLOGIA

Według podziału fizycznogeograficznego Jerzego Kondrackiego gmina Sabnie położona jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Siedleckiej (318.94). Wysoczyzna powstała na skutek działania lądolodu w okresie zlodowacenia środkowopolskiego stadiału Warty i jego faz recesyjnych. W krajobrazie przeważają moreny: czołowa i denna. Średnia wysokość nad poziomem morza wynosi 160m n.p.m., a maksymalna dochodzi do 200m.

Obszar opracowania położony jest na wysoczyźnie morenowej a jego powierzchnia jest pofalowana. Przeważają spadki od 2% do 5%. Najwyższe wzniesienia znajdują się w zachodniej i południowej części gminy (ponad 173 m n.p.m. w rejonie wsi Kostki-Pieńki). Najniższy punkt znajduje się w dolinie Cetyni na granicy z gminą Sterdyń – około 117 m n.p.m.

5.2 BUDOWA GEOLOGICZNA

Przeważającą część obszaru zajmuje wysoczyzna morenowa, gliniasta ze stadiału maksymalnego i mazowiecko – podlaskiego zlodowacenia środkowopolskiego. Osady gliniaste ww. stadiów przedzielają osady rzeczne interstadiału pilickiego i zastoiskowe stadiału mazowiecko-podlaskiego. Kulminacje terenu tworzą denudowane formy czołowo-morenowe. Budowa geologiczna stwarza stosunkowo dobre warunki do posadowienia budowli a jedyne ograniczenia wynikają z niekorzystnych warunków wodnych. W warstwach przypowierzchniowych dominują utwory gliniaste i piaszczysto-gliniaste. W dnach dolin rzecznych i w obniżeniach występują utwory organiczne a na nielicznych wydmach piaski eoliczne.

5.3 SUROWCE MINERALNE

Na terenie gminy Sabnie rozpoznano i udokumentowano kilka złóż kopalin, głównie piasku i żwiru, w rejonie wsi Kupientyn, Suchodół Włociański oraz Kostki Pieńki. Inne złoża występują w rejonie wsi Klepki i Suchodół Szlachecki.:

- Kostki	- powierzchnia 0,54 ha - zasoby 12,50 tys. ton,
- Kostki I	- powierzchnia 0,87 ha - zasoby 56,84 tys. ton,
- Kostki II	- powierzchnia 1,76 ha – zasoby 80,75 tys. ton,
- Kostki III	- powierzchnia 2,00 ha – zasoby 180,79 tys. ton,
- Kostki IV	- powierzchnia 1,08 ha - zasoby 88,44 tys. ton,
- Suchodół	- powierzchnia 17,94 ha – zasoby 3319,00 tys. ton,
- Suchodół Klepki	- powierzchnia 1,81 ha - zasoby 123,53 tys. ton,
- Suchodół dz. 373-376	- powierzchnia 1,59 ha – zasoby 214,59 tys. ton,
- Suchodół TB	- powierzchnia 0,74 ha - zasoby 57,01 tys. ton,
- Suchodół dz. 779	- powierzchnia 1,91 ha – zasoby 186,32 tys. ton,
- Suchodół Włociański II	- powierzchnia 1,06 ha - zasoby 109,38 tys. ton,
- Suchodół Włociański III	- powierzchnia 2,00 ha – zasoby 427,61 tys. ton,
- Suchodół dz. 806/1	- powierzchnia 0,93 ha – zasoby 118,24 tys. ton,
- Kostki V	- powierzchnia 0,94 ha – zasoby 172,37 tys. ton,
- Kupientyn	- powierzchnia 0,59 ha – zasoby 16,58 tys. ton,

Na terenie gminy Sabnie występują niżej wymienione obszary i tereny górnicze ustanowione zgodnie z ustawą z dnia 4.02.1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2022 poz. 1072 z późn. zm.):

- „SUCHODÓŁ dz. 373-376”, ustanowiony decyzją Starosty Powiatowego w Sokołowie Podlaskim znak: ŚiB-6522.2.2014 z dnia 15.04.2014 r., obejmujący części działek o nr ewid. 373, 374, 375, 376 we wsi Suchodół Włociański o pow. 1,59 ha.
- „KOSTKI IV”, ustanowiony decyzją Starosty Powiatowego w Sokołowie Podlaskim znak: ŚiB.6522.1.3.2011.2012 z dnia 06.07.2012 r., obejmujący części działek o nr ewid. 138, 140, 142, 144 we wsi Kostki Pieńki o pow. 1,08 ha.
- „SUCHODÓŁ dz. 779”, ustanowiony decyzją Starosty Powiatowego w Sokołowie Podlaskim znak: ŚiB.6522.1.2.2012.2013 z dnia 18.03.2013 r., obejmujący część działki o nr ewid. 779 we wsi Suchodół Włociański o pow. 0,91 ha.

- „KOSTKI II-B”, nr w rejestrze 10-7/11/1135b, ustanowiony decyzją Starosty Powiatowego w Sokołowie Podlaskim znak: ŚiB.6522.2.1.2017 z dnia 10.03.2017 r., obejmujący działki o nr ewid. 107-111, 91, 93, 95, 99 we wsi Kostki Pieńki o pow. 1,76 ha.
- „KOSTKI III-B Pole A i Pole B”, nr w rejestrze 10-7/10/1026b/ab, ustanowiony decyzją Starosty Powiatowego w Sokołowie Podlaskim znak: ŚiB.6522.2.5.2018 z dnia 29.10.2018 r., obejmujący działki o nr ewid. 201/3, 204/2, 210/2, 213/2 we wsi Kostki Pieńki o pow. 1,72 ha.
- „KOSTKI V”, nr w rejestrze 10-7/12/1229, ustanowiony decyzją Starosty Powiatowego w Sokołowie Podlaskim znak: ŚiB.6522.2.2016 z dnia 27.06.2016 r., obejmujący działki o nr ewid. 804, 201/2 we wsi Kostki Pieńki o pow. 0,84 ha.

5.4 WODY POWIERZCHNIOWE

Obszar gminy Sabnie leży w dorzeczu Bugu. Zasadnicza część gminy należy do zlewni rzeki Cetyni. Jedynie skrajne zachodnie fragmenty gminy należą do zlewni Buczynki. Inne ciek, stanowiące przeważnie dopływy Cetyni, mają charakter wybitnie lokalny. Sieć drobnych cieków jest liczna, uzupełniona siecią kanałów melioracyjnych.

Zgodnie z przyjętą przez Unię Europejską Ramową Dyrektywą Wodną, wody powierzchniowe zostały podzielone na jednolite części wód (JCWP), tj. na jednostki, dla których są prowadzone analizy presji antropogenicznych i opracowywane programy wodno-środowiskowe.

Na terenie gminy występują głównie dwie rzeczne jednostki planistyczne gospodarowania wodami – jednolite części wód powierzchniowych, które obejmują łącznie prawie cały obszar gminy:

- w zachodniej części „Cetynia od źródeł do Okna” – krajowy kod: RW20001726671249” – status: naturalna część wód, ocena stanu: zły, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona,
- we wschodniej części „Dopływ spod Bujał-Mikoszy” – krajowy kod: RW2000172667126 – status: naturalna część wód, ocena stanu: zły, ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona,

Poza nimi niewielkie fragmenty gminy od strony zachodniej, północnej oraz wschodniej wchodzą w skład innych jednolitych części wód powierzchniowych:

- „Buczynka” – krajowy kod: RW2000232667329 – w zachodniej części gminy,
- „Dopływ spod Kolonii Hołowienki” – krajowy kod: RW2000172667128 – w północnej części gminy,
- „Cetynia od Okna do ujścia” – krajowy kod: RW2000242667129 – w północnej części gminy,
- „Dopływ spod Dzierzb Włociańskich” – krajowy kod: RW2000232665992 – w północno-wschodniej części gminy,
- „Turna” – krajowy kod: RW2000172665989 – we wschodniej części gminy.

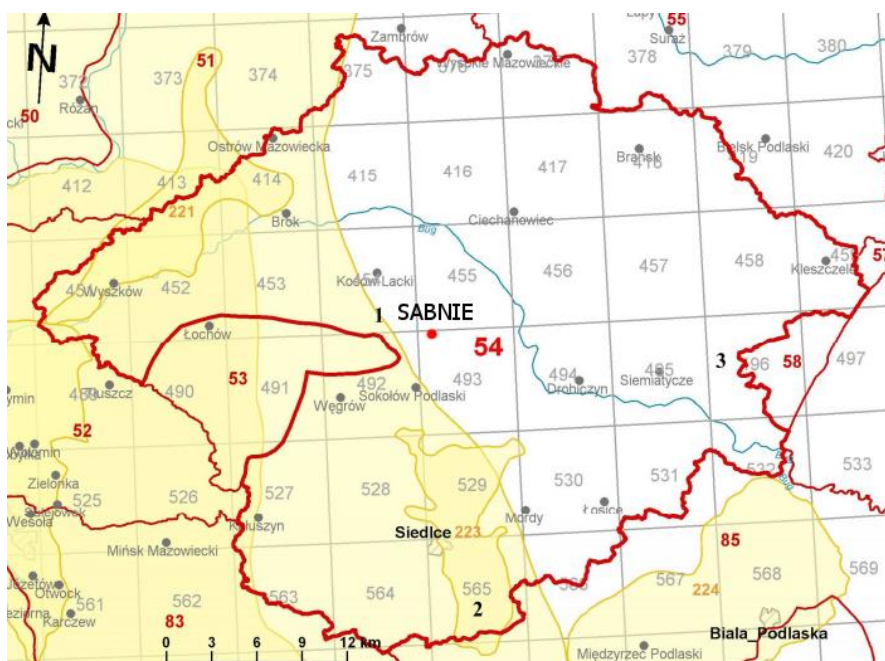
5.5 WODY PODZIEMNE

W gminie występują dwie strefy występowania wód gruntowych pierwszego poziomu:

- Strefa I, obejmująca obszar dolin, obniżeń oraz fragmenty równiny położone w bezpośrednim sąsiedztwie dolin, gdzie zwierciadło wód gruntowych występuje płycej, niż 1,0 m ppt i tworzy ciągły, swobodny poziom uzależniony od stanu wody w rzekach.

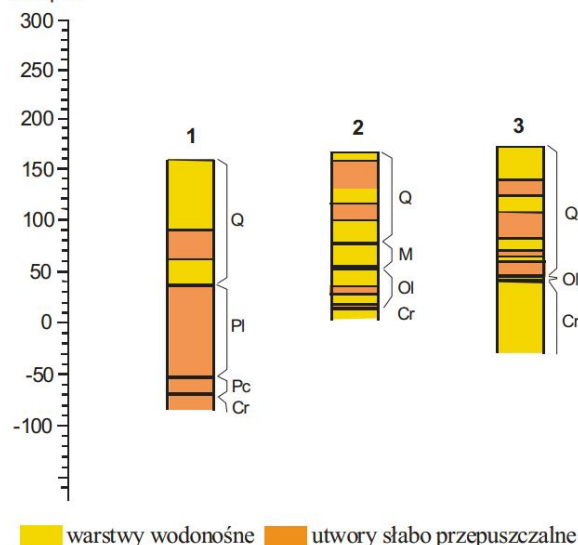
- Strefa II, obejmuje obszar wysoczyzny. Zwierciadło wód układa się tu na zróżnicowanych głębokościach i nie tworzy ciągłego poziomu. Często występują tu wody przypowierzchniowe – wierzchówki, utrzymujące się w płytkich piaskach na glinie zwałowej.

Obszar gminy leży poza Głównymi Zbiornikami Wód Podziemnych natomiast w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 54. Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd) obejmują wody w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiających pobór znaczący dla zaopatrzenia ludności w wodę lub przepływ znaczący dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych oraz ekosystemów lądowych. JCWPd są jednostkowymi obszarami gospodarowania wodami podziemnymi. Jednostka nr 54 zajmuje powierzchnię 8699,42 km² i obejmuje powiaty: Wołomin, Wyszaków, Węgrów, Ostrów Mazowiecki, Zambrów, Wysokie Mazowieckie, Białystok, Bielsk Podlaski, Hajnówka, Siemiatycze, Sokołów Podlaski, Łosice, Biała Podlaska, Siedlce, Siedlce-miasto, Łuków, Mińsk Mazowiecki.

Profile

m n.p.m.

[źródło: Państwowa Służba Hydrogeologiczna, <http://www.psh.gov.pl/>]

Na obszarze całej jednostki występuje jeden bądź dwa, a lokalnie nawet trzy poziomy wodonośne czwartorzędowe. Ponadto wykształcone są poziomy wodonośne o występowaniu lokalnym: mioceński, oligoceński i kredowy. Generalnie wszystkie wymienione poziomy nie są ze sobą w bezpośredniej więzi hydraulicznej.

Głównym użytkowym poziomem wodonośnym są wody poziomu czwartorzędowego. Występują one na głębokości od 25 do 100m ppt, a ich wydajność wynosi od 5m³/h do 65m³/h. Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w gminie nie są rozpoznane w wystarczającym stopniu. Wody czwartorzędowe ujmowane są za pomocą studni wierconych znajdujących się w miejscowościach:

- Sabnie – dwie studnie o łącznej wydajności 130 m³/h i głębokościach 96,0 m i 97,0 m,
- Kurowice – dwie studnie o łącznej wydajności 125 m³/h.

5.6 GLEBY

Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej według IUNG w Puławach wynosi dla gminy 70,3 pkt. Jest to wskaźnik stosunkowo wysoki. Strukturę gruntów ornych przedstawiono poniżej.

Kompleksy	gmina ha	%
razem	6809	100,0
w tym: pszenno bardzo dobry,	291	4,3
pszenno dobry	1604	23,6
żytni bardzo dobry	2024	29,7
żytni dobry	712	10,5
żytni słaby	894	13,1
żytni bardzo słaby	609	8,99
zbożowo pastewny mocny	194	2,8
zbożowo pastewny słaby	474	7,0

Tab. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów rolnych

[źródło: Studium gminy Sabnie]

Z powyższego zestawienia wynika, że w gminie Sabnie przeważają grunty orne wysokiej jakości kompleksów żytniego bardzo dobrego i pszenno dobrego. Przydatność rolnicza trwałych użytków zielonych jest w gminie również wysoka. Udział kompleksu średniego wynosi 80%, a słabego 20%. Gleby w gminie charakteryzują się niską zawartością głównych składników pokarmowych, zwłaszcza fosforu oraz dużymi potrzebami wapnowania. Jakość gruntów według klas bonitacyjnych przedstawia się następująco:

Klasy bonitacyjne	grunty orne ha	grunty orne %	użytki zielone ha	użytki zielone %
II	20	0,3	2	0,2
IIIa i IIIb	2099	30,9	158	14,1
IVa i IVb	2950	43,4	434	38,9
V	912	13,4	415	37,1
VI	782	11,5	75	6,7
VIz	36	0,5	34	3,0

W gminie przeważają gleby wysokiej i średniej jakości. Grunty orne klas II, IIIa, IIIb, IVa i IVb stanowią 74,6%. Klasy V i VI zajmują 24,9% ich ogólnej powierzchni. Większe powierzchnie najsłabszych gleb (kompleksu żytniego słabego i bardzo słabego) występują w zachodniej części gminy (wsie: Suchodół Włosciański, Pieńki Suchodolskie, Jadwisin i w znaczącej części Kupientyn). Na pozostałym obszarze gminy przeważają grunty kompleksów żytniego bardzo dobrego i pszennego dobrego, a we wsi Kurowice również pszennego bardzo dobrego.

5.7 WARUNKI KLIMATYCZNE I AEROSANITARNE

Według regionalizacji klimatycznej Polski R. Gumińskiego gmina Sabnie znajdzie się na skraju klimatycznej Dzielnicy podlaskiej, w strefie przejściowej z dzielnicą środkową.

Charakterystyka warunków klimatycznych jest następująca: liczba dni mroźnych wynosi od 50 do 60, dni z przymrozkami od 110 do 138, czas trwania pokrywy śnieżnej od 90 do 110 dni. Okres wegetacyjny trwa 200-210 dni. Lokalne odkształcenie warunków klimatycznych wiąże się głównie z rzeźbą i pokryciem powierzchni terenu. Większe obszary dolin i obniżeń stanowią obszary inwersyjne, predysponowane do zalegania chłodnego powietrza. Tereny położone po zawietrznej stronie kompleksów leśnych, polany leśne, wschodnie zbocza dolin o kierunku N-S oraz tereny intensywnej zabudowy są obszarami zaciszowymi.

5.8 ZMIANY KLIMATU I ZJAWISKA EKSTREMALNE

Wieloletnie obserwacje i badania potwierdzają znaczne zmiany klimatu. Zauważa się m.in. tendencje spadkowe liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych, zwiększenie liczby dni upalnych, zmiany struktury opadów (wzrost liczby dni z opadem dobowym o dużym natężeniu), wzrost liczby dni słonecznych, dużą zmienność temperatury oraz trend do jej wzrostu, który od połowy XIX w. z roku na rok jest coraz bardziej wyraźny. Skutkiem powyższego są ekstremalne zjawiska pogodowe, które w Polsce występują coraz częściej – burze, powodzie, susze i fale upałów. Na analizowanym terenie, jak i na terenie gminy Radzymin, wielokrotnie występowały gwałtowne wichury, nawałnice i oberwania chmury, powodujące lokalne podtopienia, niszczące infrastrukturę techniczną oraz mienie.

Na terenie gminy Sabnie największe jest prawdopodobieństwo wystąpienia huraganów. Możliwe jest wystąpienie suszy i upałów oraz intensywnych opadów śniegu, natomiast do rzadkich zjawisk zalicza się bardzo silne mrozy. Największe niebezpieczeństwo niosą ze sobą intensywne opady śniegu i huragany. Mniejsze zagrożenie występuje w przypadku suszy i silnych mrozów.

5.9 FLORA

Największe areale zajmują powierzchnie rolne o stosunkowo dużej intensywności użytkowania. Występują tu monokulturowe uprawy polowe, niewielkie fragmenty sadów, uprawy owoców i warzyw, a także łąki i pastwiska. Najmniejsza liczba gatunków charakteryzuje grunty przeznaczone pod uprawę zbóż. Tutaj na danej kwaterze występuje praktycznie jeden gatunek, często o niekorzystnych

właściwościach ekologicznych – o dość niskiej odporności na degradację, niewielkiej zdolności do regeneracji oraz wymagający dość znacznych nakładów pracy i ingerencji w warstwę glebową. Nieco bogatsze struktury tworzą uprawy krzewów i drzew. W odróżnieniu od monokulturowych upraw występuje tu więcej gatunków, a podłoże z reguły pokrywa darni traw. Wieloletnia roślinność chroni wierzchnią warstwę gleby przed erozją, a większe zróżnicowanie gatunkowe stwarza lepsze warunki do bytowania zwierząt. W obrębie sadów i upraw występują ptaki, gryzonie, sporadycznie większe ssaki np. sarny. Możliwość ich przebywania tutaj, w tym rozmnażania się jest jednak ograniczona ze względu na częstą obecność oraz znaczną ingerencję człowieka.

Wśród terenów rolnych najwyższe wartości przyrodnicze reprezentują łąki i pastwiska. Wynika to przede wszystkim z ich stosunkowo ekstensywnego użytkowania i stosunkowo wysokiego zróżnicowania gatunkowego. Urozmaicone zadrzewieniami i zakrzewieniami tworzą lokalnie bardzo ważne dla zwierząt tereny – aktywne płaty ekologiczne. Zadrzewienia śródpolne otoczone łąkami cechować może skład gatunkowy zgodny z siedliskiem, znaczne bogactwo gatunkowe, duże zagęszczenie osobników, intensywność i wielopoziomowość obiegu materii oraz przepływu energii. Te niewielkie, na pozór nieistotne, struktury pełnią dużą rolę w zasilaniu biologicznym otoczenia, w tym przestrzeni zurbanizowanej. Stanowią lokalne ostoje zasobów genetycznych, miejsca rozrodu i zdobywania pokarmu, stabilizują ekosystemy sąsiednie. Układy mozaikowe, czyli płaty terenów rolnych wymieszanych z nawet niedużymi powierzchniowo płatami lasów czy zadrzewień, mają w zasadzie charakter ekotonu – stanowią strefę przejściową między dwoma ekosystemami. Mogą być więc zamieszkiwane przez organizmy charakterystyczne dla obu układów oraz przez takie, które są swoiste tylko dla jednego z nich. Cechuje je więc duża bioróżnorodność, a populacje z nimi związane mogą być liczniejsze niż sąsiadujących ekosystemów. Mozaikowość w gminie tworzą w dużym stopniu liczne zadrzewienia, zakrzewienia, łąki i doliny cieków.

W skali gminy ostoję fauny i flory stanowi dolina Cetyni. W dolinie i jej otoczeniu występuje największe zróżnicowanie gatunkowe roślin. Znaczna część brzegów Cetyni oraz dna jej doliny obfituje w zakrzewienia i zadrzewienia. Bardzo dobrze rozwinęły się tu niższe piętra, w tym roślinność zbiorowisk wilgotnych. W otoczeniu doliny znajduje się także zabudowa lecz w strukturze przestrzeni wyraźnie zaznacza się strefa doliny bez zabudowy – swoisty bufor umożliwiający zachodzenie samoistnych procesów ekologicznych.

Fot. Rzeka Cetynia [źródło: opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Sabnie]

Zieleń towarzysząca zabudowie jest niezwykle zróżnicowana – zależy od lokalizacji nieruchomości i zagospodarowania działki. Na niektórych posesjach zbiorowiska roślinne mają charakter

typowo ozdobny, dominują tu trawniki, niewielkie krzewy, kwiaty (poszczególne gatunki dobierane są na podstawie wyglądu, a ich nadrzędną funkcją jest poprawa estetyki). Często spotykana jest zieleń wysoka w zróżnicowanej formie – od gatunków iglastych sztucznie nasadzonych po gatunki występujące w najbliższej okolicy, charakterystyczne dla rejonu.

Fot. Przykłady zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej wraz z zielenią towarzyszącą [źródło: opracowanie ekofizjograficzne podstawowe gminy Sabnie]

Dominującymi typami siedliskowymi lasów są tutaj bór świeży i bór mieszany świeży. Gatunkiem produkcyjnym jest sosna. Wśród siedlisk borowych na terenie gminy występują także siedliska boru wilgotnego, mieszanego wilgotnego, bagiennego oraz suchego. Zdecydowanie mniejszy udział przypada na lasy liściaste, wśród których dominują: las mieszany świeży, las świeży i las wilgotny. Najbogatsze gatunkowo są lasy położone wzdłuż Cetyni i lokalnych cieków. Są to olsy z bardzo bogato rozwiniętymi piętrami dolnymi drzewostanu.

Struktura drzewostanów pod względem gatunkowym zdominowana jest przez sosnę zajmującą największe areale. Mniejsze powierzchnie zajmują drzewostany dębowe i olszowe. Największe powierzchnie drzewostanów dębowych występują na gruntach Lasów Państwowych w uroczysku Kurowice.

Wśród większych kompleksów leśnych należy wskazać położony we wschodniej części gminy, na granicy z gminami Jabłonna Lacka i Sterdyń oraz kompleks położony przy południowo-zachodniej granicy. Ponadto, liczne są niewielkie zadrzewienia i kompleksy pełniące ważną rolę w funkcjonowaniu środowiska gminy Sabnie.

5.10 FAUNA

Fauna gminy Sabnie jest charakterystyczna dla terenów typowo rolniczych, gdzie najbardziej zauważalne są ptaki. Udział lasów i zwartych zadrzewień pozwala na bytowanie większych zwierząt takich jak dziki, sarny. Najdogodniejsze warunki do bytowania wielu zwierząt stwarzają w gminie doliny cieków wodnych, w tym dolina Cetyni. Wśród gatunków występujących w gminie należy wymienić następujące: krzyżówka, bażant, bocian biały, błotniak łąkowy, krogulec, myszołów, pustułka, żuraw, czajka, siniak, grzywacz, sierpówka, turkawka, kukułka, skowronek, dymówka, pliszka siwa, oknówka, strzyżyk, rudzik, słowik szary, kopciuszek, pleszka, kos, kwiczoł, śpiewak, paszkot, cierniówka, pierwiosnek, świstunka, piecuszek, mysikrólik, muchołówka szara, sikora uboga, modraszka, bogatka, kowalik, pełzacz, wilga, gąsiorek, srokosz, sójka, sroka, kawka, gawron, wrona siwa, kruk, szpak,

wróbel, mazurek, zięba, dzwonec, szczygieł, trznadel, gil, dzięcioł duży. Prawdopodobnie występuje także dzięcioł zielony, czarny, dąbek, bocian czarny, żuraw, czapla siwa i inne gatunki spotykane w gminach o charakterze rolniczym z ciekami wodnymi i lasami. Aby dokładnie określić charakterystykę gatunkową gminy konieczne jest przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji ornitologicznej. Gatunki wskazane powyżej zazwyczaj występują w gminach wiejskich na terenie Mazowsza, choć wielkość populacji jest zróżnicowana w poszczególnych rejonach.

Szczególny ekosystem tworzą cieki wodne i zbiorniki. W Cetyni występują okonie, cierniki, płocie, kielbie. Ich populacje prawdopodobnie są niewielkie z uwagi na niewielki przepływ wody. Na populacje ryb oraz ptaków korzystnie wpłynie realizacja zbiornika wodnego Niewiadoma. Jego powierzchnia wynosi 42,2ha a średnia głębokość 2,7m. Maksymalna głębokość to 6,8m. co stwarza dogodne warunki do bytowania ryb takich jak sum czy sandacz. Zbiornik został już zalany zgodnie z planowanym terminem realizacji tj. czerwiec 2013. Prawdopodobnie istnienie zbiornika istotnie wpłynie na faunę i florę. Akwen stanie się siedliskiem wielu ptaków i ryb. Z biegiem lat nabierze charakteru naturalnego dzięki porastającej roślinności. Pojawia się gatunki ptaków, które wcześniej na terenie gminy nie występowały, lub występowały sporadycznie.

Na terenie gminy Sabnie występują większe zwierzęta takie jak dziki, sarny, borsuki, rzadziej łosie. W osiedlach wiejskich występują myszy, szczury i kuny.

Prawdopodobnie na terenie gminy Sabnie występują płazy i gady charakterystyczne dla rejonów nizinnych: kumak nizinny, żaba wodna, żaba moczarowa, żaba trawna, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, ropucha zielona, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, zaskroniec, padalec, żmija zygzakowata.

5.11 OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

Na obszarze gminy Sabnie znajdują się następujące obszary i obiekty chronione:

- Nadbużański Obszar Chronionego Krajobrazu (otulina Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego) – w północnej części gminy,
- użytki ekologiczne – „Derkacz”, „Kierz” oraz śródleśne bagna położone w obrębie geodezyjnym Kurowice w Nadleśnictwie Sokołów,
- pomniki przyrody,
- obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków, w tym zabytkowe parki dworskie,

Dodatkowo występują:

- lasy ochronne,
- obszary cenne przyrodniczo proponowane do objęcia ochroną: rezerwat przyrody „Jadwisin” i „Grodzisk” obejmujące najcenniejsze fragmenty leśne,
- korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym (dolina Cetyni) – rzeki stanowiącej dopływ Bugu,
- dwa kompleksy leśne w północno-wschodniej i zachodniej części gminy o regionalnej randze przyrodniczej,

Na obszarze gminy nie występują obszary Natura 2000.

5.12 UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO-KULTUROWE

OBIEKTY I OBSZARY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW:

GRODZISK

- Kościół parafialny pw. św. Trójcy wraz z najbliższym otoczeniem w promieniu 50 m - cerkiew drewniana z 1778r., restaurowana w 1852r., wyremontowana w 1950 r. - wpis do rejestru zabytków A-131/615 decyzja z dn. 04.04.1962 r. Kościół obecnie jest w bardzo dobrym stanie. Jest użytkowany, otoczony zielenią, w oddali znajdują się budynki mieszkalne o formie nie kontrastującej zbyt zabytkowym kościołem.
- Dwór drewniany z początku XX w. i park dworski - wpis do rejestru zabytków A-385 decyzja z dn. 19.05.1986 r. Dwór jest w dobrym stanie, jest obecnie użytkowany w celach mieszkalno-lewniskowych. Drzewostan parkowy jest w dobrym stanie, jednak założenie parkowe wraz z sąsiadującym od południa układem obwałowań o dużych wartościach kulturowych jest częściowo nieczytelne. Od zachodu zespół przylega do dolin rzeki Cetyni.

KUPIENTYN

- Dwór murowany, wzniesiony w 2 połowie XIX w. - wpis do rejestru zabytków A-338, decyzja z dn. 30.12.1983 r. Dwór jest w bardzo złym stanie, jest nieużytkowany i popada w ruinę. Park dworski z połowy XIX w. - wpis do rejestru zabytków A-375, decyzja z dn. 15.05.1985 r. Drzewostan parkowy jest w dobrym stanie, jednak założenie parkowe jest nieczytelne. Brak ogrodzenia.
- Od strony wschodniej do zespołu pałacowo-parkowego przylega zabytkowy zespół zabudowań gospodarczych i produkcyjnych, także nieużytkowany i popadający w ruinę. Od strony północnej sąsiaduje z zespołem dworsko-parkowym zabudowa mieszkaniowa o skali i formie odpowiedniej do sąsiedztwa zabytkowego zespołu. Zespół położony jest z daleka od ruchliwych dróg, w otoczeniu dolin rzecznej, gruntów rolnych i zadrzewień, dojazd do zespołu jest nieoznakowany.

NIEWIADOMA

- Stanowisko archeologiczne w rejonie częściowo zachowanych wałów przy granicy z miejscowością Grodzisk - AZP 51-78/1/1, wpis do rejestru zabytków A-48/241/60, decyzja z dnia 26 III 1960 r. Obszarem stanowiska objęte są:
 - obozowisko - schyłkowy paleolit,
 - osada - epoka brązu /wczesna epoka brązu,
 - osada - wczesne średniowiecze(poł. VI-VII w.),
 - grodzisko - wczesne średniowiecze (IX-XIII w.).
- Stanowisko archeologiczne w rejonie częściowo zachowanych wałów przy granicy z miejscowością Grodzisk - AZP 51-78/3/4, wpis do rejestru zabytków A-214/887/70, decyzja z dnia 30 XI 1970 r. Obszarem stanowiska objęte są:
 - punkt osadniczy - neolit,
 - punkt osadniczy - epoka brązu / wczesna epoka żelaza,
 - osada - wczesne średniowiecze (2 poł. VI-VII w.),
 - osada - wczesne średniowiecze.
- Stanowisko archeologiczne w rejonie częściowo zachowanych wałów przy granicy z miejscowością Grodzisk - AZP 51-78/4/5, wpis do rejestru zabytków A-242/1033/70 decyzja z dnia 30 XI 1970 r. Obszarem stanowiska objęte są:
 - osada - wczesne średniowiecze (VIII-IX w.),
 - osada - wczesne średniowiecze (X-XII w.).
- Stanowisko archeologiczne w rejonie częściowo zachowanych wałów przy granicy z miejscowością Grodzisk - AZP 52-79/13/3, wpis do rejestru zabytków A-194/826/70 z dnia 17 IV 1970 r. Obszarem

stanowiska objęte jest:

- cmentarzysko szkieletowe w obstawach kamiennych - wczesne średniowiecze.

KUROWICE

- Dwór murowany wzniesiony w 1840 roku, rozbudowany i przebudowany w 1967 r.; spichlerz murowany z 1840 roku, budynki gospodarcze wybudowane w połowie XIX w. wraz z parkiem krajobrazowym założonym w połowie XIX w. - wpis do rejestru zabytków A-339, decyzja z dn. 30.12.1983 r. Dwór jest w złym stanie, obecnie nie jest użytkowany. Założenie parkowe jest ogrodzone siatką, drzewostan jest w dobrym stanie jednak założenia parkowe są częściowo nieczytelne.
- Zespół dworski - wpis do rejestru zabytków A-437, decyzja z dn. 09.09.1994 r.:
 - oficyna murowana z 2 połowy XIX w.,
 - stodoła murowana z wozownią murowana z połowy XIX w.,
 - stróżówka murowana z końca XIX w.,
 - chlewnia murowana z 2 połowy XIX w.,
 - obora murowana I z 2 połowy XIX w.,
 - obora murowana II z 2 połowy XIX w.,
 - kapliczka murowana I z XIX w.,
 - kapliczka murowana II z XIX w.

Zabudowania zespołu dworskiego są obecnie w złym stanie. Od zachodu zespół przylega do dolin rzeki Cetyni. Od strony wschodniej z zespołem sąsiadują: zabudowa mieszkaniowa w formie bloków o wysokości 2 lub 3 kondygnacji oraz stacja benzynowa położone przy ruchliwej drodze krajowej, o formach niekorzystnie kontrastujących z zabytkowym zespołem. Lokalizacja zespołu pałacowo-parkowego ma obecnie charakter zaplecza w stosunku do centrum wsi znajdującego się przy skrzyżowaniu położonym na wschód od stacji paliw.

ZEMBRÓW

- Cmentarz rodowy rodziny Trębickich z wydzieloną kwaterą Mniszek-Tchórznickich i Moniuszków, założony w 1851 roku - teren cmentarza w granicach ogrodzenia wraz z kaplicą cmentarną, poszczególnymi nagrobkami i drzewostanem - wpis do rejestru zabytków decyzją 706 z dn. 07.06.2006 r. Cmentarz, kaplica, nagrobki i murek wokół cmentarza są w dobrym lub średnim stanie, są zadbane, cmentarz jest zadrzewiony.
- Zespół kościoła p.w. Najświętszego Zbawiciela - wpis do rejestru zabytków decyzją 753 z dn. 17.07.2007 r.
 - kościół parafialny murowany, wzniesiony w latach 1902-05 według projektu Kazimierza Zajączkowskiego,
 - plebania drewniana z 1909 r.,
 - mur ogrodzeniowy kościoła.

Kościół wraz z ogrodzeniem obecnie jest w dobrym stanie, jest użytkowany, w oddali znajduje się zabudowa mieszkaniowa z usługami o skali i formie obojętnej, nie kontrastującej zbyt zabytkowym zespołem. Plebania także jest w dobrym stanie i jest użytkowana. Pomiędzy kościołem, a plebanią i zabytkowym cmentarzem przebiega droga krajowa o dużym natężeniu ruchu. Przylegający do drogi placik naprzeciwko kościoła (przy cmentarzu) jest nieutwardzony, ma formę nieodpowiednią dla

reprezentacyjnego charakteru miejsca. Wieże kościelne stanowią wyraźną dominantę przestrzenną widoczną ze znacznych odległości w północnej części gminy i na obszarach z nią sąsiadujących.

Na terenie gminy występują dodatkowo liczne obiekty i obszary objęte gminną ewidencją zabytków.

6. POWIĄZANIA PRZYRODNICZE I FUNKCJONOWANIE ŚRODOWISKA

Przez powiązania przyrodnicze należy rozumieć nie tylko obecność „wyraźnych” korytarzy migracyjnych, ale także istnienie innych struktur ekologicznych, budujących sieć wzajemnych powiązań. Nawet przestrzeń zurbanizowana może zostać włączona w funkcjonowanie systemu przyrodniczego. Dzieje się tak dzięki odpowiedniemu kształtowaniu towarzyszącej zabudowie zieleni np. przez wprowadzanie szpalerów drzew, czy pozostawieniu znacznego udziału powierzchni biologicznie czynnych, odpowiedni dobór gatunków (zgodnych z siedliskiem). Niebagatelną rolę w lokalnych powiązaniach ekologicznych odgrywają także formy ogrodzeń, gabaryty obiektów budowlanych czy infrastruktura drogowa.

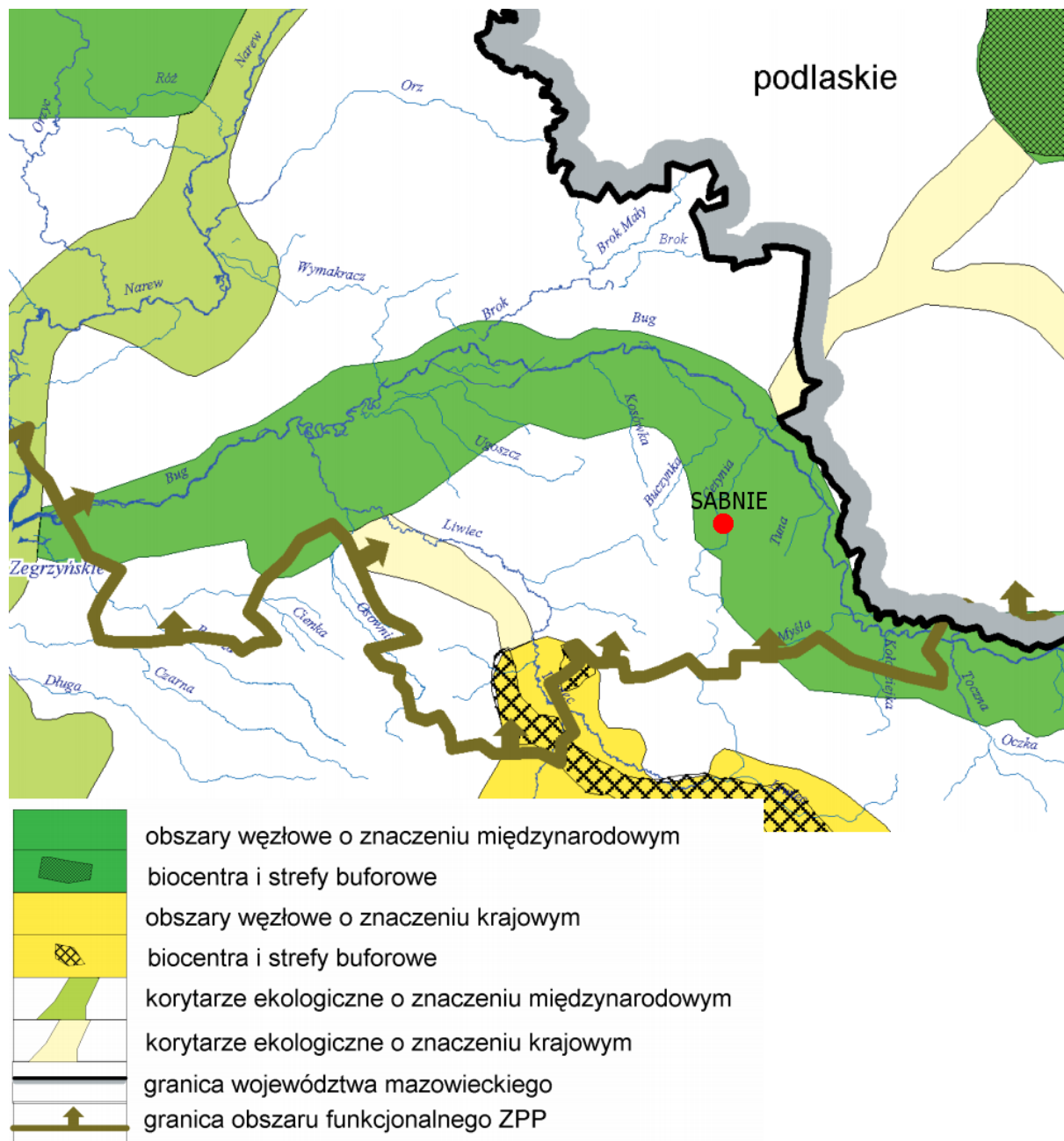
Główny korytarz ekologiczny w skali gminy stanowi dolina Cetyni. Wynika to z jej liniowego przebiegu i „łączenia” różnorodnych środowisk. Umożliwiając migrację gatunkową przyczynia się do wymiany genetycznej, wzbogacania poszczególnych ekosystemów oraz do zachowania swoistej dynamiki procesów ekologicznych. Warto zauważyć, że przecina ona również tereny zurbanizowane, co lokalnie może nieco ograniczać jej wpływ na otoczenie. Na fragmentach, gdzie Cetynia przepływa przez tereny otwarte stanowi jednak ważną ostoję wielu organizmów, a jej wpływ na przestrzeń przyrodniczą jest zauważalny. Dolina przyczynia się do wzbogacenia gatunkowego przestrzeni, a także podnosi jej walory krajobrazowe. Na odcinkach gdzie rzeka przepływa przez pola, łąki i zadrzewienia współtworzy zróżnicowane środowiska o zauważalnych cechach naturalnych. Dolinę Cetyni można określić, jako „trzon” systemu przyrodniczego gminy stwarzający powiązania ekologiczne z terenami położonymi poza gminą.

W gminie Sabnie występują także zbiorniki wodne, wśród których budowa największego została ukończona w roku 2013. Funkcje zbiorników, tak jak ich wielkość są zróżnicowane. Licznie występują stawy położone w dolinie Cetyni. Z uwagi na fakt, iż są to zbiorniki sztuczne ich funkcja ekologiczna jest ograniczona. Niektóre zbiorniki z biegiem lat nabrały naturalnego charakteru dzięki czemu stanowią swoiste lokalne biocentra. Jednak największy potencjał biologiczny stwarza zbiornik Niewiadoma. W przyszłości będzie stanowił jeden z kluczowych elementów systemu przyrodniczego gminy, wpływający na strukturę gatunkową. Zbiornik został zalany w bieżącym roku dlatego jego pełniona funkcja ekologiczna wynika z analiz prognostycznych. Ocena funkcjonowania ekosystemu wodnego i najbliższego otoczenia winna nastąpić za kilka lat.

Innym ważnym elementem przyrodniczym budującym powiązania przyrodnicze są tereny lasów. Stwarzają one powiązania przyrodnicze z otoczeniem gminy. Fragment większego kompleksu położony przy północnowschodniej granicy gminy powiązany jest z Doliną Bugu poprzez inne kompleksy leśne i tereny rolne. Warto także zauważyć, iż przestrzenie rolne także współtworzą powiązania w gminie i po za nią. Przez tereny rolne często przebiegają szlaki migracyjne łączące kompleksy leśne i zadrzewienia.

Analizując przestrzeń gminy w skali regionalnej i szerszej należy zauważyć, iż większość obszaru gminy została włączona do sieci ECONET-POLSKA jako obszar węzłowy o znaczeniu

międzynarodowym. Koncepcje przedmiotowej sieci opracowano w latach 1995 - 1996 w ramach Programu Europejskiego Międzynarodowej Unii Przyrody. ECONET odgrywał istotną rolę we współpracy międzynarodowej, wiążąc się ściśle z Konwencją o Bioróżnorodności Biologicznej (1992) i Paneuropejską strategią ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej (1995). Obecnie sieć ECONET-POLSKA nie posiada umocowania prawnego lecz wciąż przywoływana jest w wielu dokumentach, stanowiąc pewne wytyczne dla polityki przestrzennej. Wskazanie na obszarze gminy obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym oznacza, iż tereny gminy pełnią dużą rolę w funkcjonowaniu środowiska w skali ponadlokalnej.

Rys. Sabnie na tle sieci ECONET-POLSKA

7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Dotychczasowe zmiany stanu środowiska wynikają głównie z aktywności ludzi, która niekiedy stymuluje procesy naturalnie zachodzące w ekosystemach. Zaznaczyć jednak należy, że w obrębie gminy Sabnie nie pojawiła się działalność trwale degradująca duże obszary. Ze względu na korzystne warunki glebowe rozwinęło się tu rolnictwo, co skutkowało zmianą naturalnych siedlisk w monokulturowe uprawy. Dość wcześnie doprowadziło to do powstania sieci osadniczej i wylesienia terenów gminy.

Przekształceń środowiska należy się spodziewać w rejonie zabudowy. Wznoszenie nowych obiektów budowlanych zawsze skutkuje zmianami w środowisku wodno-gruntowym. Dochodzi do izolacji gleby przez powierzchnie nieprzepuszczalne oraz dewastacji „pierwotnej” szaty roślinnej. Do takich zjawisk dochodzi od setek lat. Skutki środowiskowe stopniowej urbanizacji jednak nie wpłynęły istotnie na stan środowiska w gminie, między innymi dzięki zachowaniu stosunkowo małej intensywności zabudowy oraz utrzymywaniu jej w dość zwartych skupiskach osadniczych. W pewnym sensie powstał stan równowagi ekologicznej, co jest zjawiskiem korzystnym dla środowiska, jego funkcjonowania oraz warunków i jakości życia ludzi.

Do znacznych zmian w środowisku doszło na terenach wydobywania złóż, lub na działkach gdzie lokalizowane są duże inwestycje. Przekształcenia te mają często charakter trwały, a ich skutki są trudne do odwrócenia. Działalność wydobywcza prowadzi do całkowitej dewastacji szaty roślinnej oraz środowiska wodno-gruntowego.

Rys. Kopalnia kruszywa na terenie gminy Sabnie

Gmina nie posiada zorganizowanego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków sanitarnych. Istnieją tylko lokalne układy kanalizacji odprowadzające ścieki do zbiorników bezodpływowych, które opróżniane są okresowo i wywożone na miejską oczyszczalnię ścieków w Sokołowie. Podobnie rozwiązany jest problem unieszkodliwiania ścieków sanitarnych w zakładach produkcyjnych. Istniejąca gospodarka ściekowa zagraża skażeniem środowiska naturalnego. Istnieje ryzyko przedostawania się zanieczyszczeń bytowych bezpośrednio do gruntu i wód gruntowych na

skutek nieszczelności indywidualnych instalacji ściekowych. Do czasu wybudowania systemu kanalizacyjnego należy się liczyć z tym problemem.

Podsumowując stwierdza się, iż w granicach gminy nie doszło do istotnych zmian środowiska czyli takich, które radykalnie wpłynęłyby na jego jakość i funkcjonowanie. Dotychczasowe przekształcenia nie odbiegają charakterem od występujących w innych gminach wiejskich. Jedynie działalność wydobywcza ma charakter silnie degradujący, jednak przy założeniu rzetelnie przeprowadzonej rekultywacji, z upływem lat tereny wydobywania złóż staną się ponownie aktywne biologicznie.

8. ZAPISY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA NINIEJSZEGO OPRACOWANIA

Niniejsza zmiana Studium została zainicjowana uchwałą Nr XXXV/178/2022 Rady Gminy Sabnie z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie. Czynnikiem, który zadecydował o potrzebie dokonania punktowej weryfikacji obecnego dokumentu, jest optymalizacja warunków dla dalszego rozwoju gminy Sabnie. Proponowany zakres zmian obejmuje uszczegółowienie i uściślenie wybranych ustaleń zawartych w obecnym dokumencie i ma na celu dostosowanie jego ustaleń do aktualnych realiów zaistniałych w okresie jego obowiązywania oraz zmienionych przepisów.

W obowiązującym studium wprowadzono następujące tereny funkcjonalne:

- R - tereny użytków rolnych
- R1 - tereny łąk i pastwisk - ekologiczna strefa doliny Cetyni
- M - tereny zabudowy zagrodowej, jednorodzinnej, rekreacji indywidualnej i usług nieuciążliwych
- U - tereny zabudowy usługowej (usług nieuciążliwych) i mieszkaniowej
- UP - tereny zabudowy usługowej i obiektów produkcyjnych
- P - tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów
- ZC - cmentarze
- ZP - parki dworskie
- PE - tereny powierzchniowej eksploatacji złóż surowców naturalnych
- W - tereny wód powierzchniowych
- IW - teren infrastruktury związany z obsługą zbiornika „Niewiadoma”
- IG - teren lokalizacji biogazowni

Zgodnie z treścią ww. uchwały inicjującej, zakres przedmiotowej zmiany Studium obejmuje:

- ustalenie zasad rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii według obowiązujących przepisów,
- zmiany przeznaczenia terenów w ramach obszarów wskazanych na załączniku graficznym stanowiącym integralną część ww. uchwały.

W stosunku do ustaleń wprowadzonych w obowiązującym Studium występują następujące zmiany:

- dla terenów wskazanych dla rozwoju energetyki z odnawialnych źródeł o mocy powyżej 100 kW zgodnie z obowiązującymi przepisami uwzględnia się moc powyżej 500 kW,

- w zasięgu 13 obszarów wskazanych w uchwale uwzględnia się:
 - dla 6 terenów – aktualne złoża surowców oraz obszary i tereny górnicze wraz z wyznaczeniem nowych terenów powierzchniowej eksploatacji złóż surowców naturalnych (PE - symbol wg Studium) w obrębach geodezyjnych: Kostki-Pieńki, Chmielnik, Suchodół Włosciański i Kupientyn,
 - dla 1 terenu – rozszerzenie zasięgu terenu zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów wyznaczonego w Studium (P - symbol wg Studium) zlokalizowanego w obrębie geodezyjnym Tchórznicza Włosciańska,
 - dla 6 terenów – wzbogacenie programu funkcjonalno-użytkowego wokół zbiornika retencyjnego „Niewiadoma” i wykorzystanie jego walorów, poprzez wskazanie terenów zabudowy rekreacji indywidualnej (ML - symbol wprowadzony w zmianie Studium), terenu usług (U - symbol wg Studium) oraz rozszerzenie zasięgu terenów sportu i rekreacji (US - symbol wg Studium) w obrębach geodezyjnych: Kupientyn, Niewiadoma i Nieciecz Włosciańska.

9. PRZEWIDYWANE SKUTKI WPŁYWU REALIZACJI ZAPISÓW STUDIUM NA ŚRODOWISKO

Projektowane zagospodarowanie w ramach punktowej weryfikacji obowiązującego Studium w niewielkim stopniu, w stosunku do obowiązującego dokumentu, ma wpływ na stan środowiska przyrodniczego. Korekty dotyczą 13 terenów, które w większości obejmują niewielką powierzchnię – do 10 ha. Dla 6 terenów zmiana polega jedynie na dostosowaniu ustaleń studium do zaktualizowanych złóż surowców naturalnych, a także istniejących terenów i obszarów górniczych. Dla pozostałych terenów nieznacznie zwiększa się powierzchnię terenów przeznaczonych pod zabudowę – dla 1 terenu rozszerza się teren produkcyjno-składowy dla umożliwienia dalszego rozwoju istniejącej działalności gospodarczej, a dla 6 terenów zmiana przeznaczenia wynika z powiązania funkcjonalno-użytkowego ze zbiornikiem Niewiadoma (tereny zabudowy rekreacji indywidualnej i usług). Generalnie zmiana Studium w marginalnym stopniu będzie wpływała na stan środowiska wynikający z obowiązującego dokumentu.

Niemniej jednak projektowane zagospodarowanie będzie się wiązało z następującymi zjawiskami:

- wprowadzenie gazów lub pyłów do powietrza – na skutek realizacji ustaleń projektu zmiany Studium może zwiększyć się emisja gazów i pyłów do powietrza. Wskazany proces będzie najbardziej odczuwalny w ramach terenów eksploatacji powierzchniowej złóż kopalin – głównie podczas prac wydobywczych oraz poprzez intensywniejszy ruch samochodowy związany z dojazdami do terenów wydobywczych. Należy zaznaczyć, że część ze złóż znajdujących się w gminie jest obecnie eksploatowana, zatem projekt zmiany Studium w dużej części jedynie uwzględnia istniejący stan zagospodarowania;
- wykorzystywanie zasobów środowiska – projektowane zagospodarowanie w ramach wybranych terenów powiększa zasięg terenów eksploatacji powierzchniowej złóż, co może w przyszłości wiązać się z wykorzystywaniem zasobów środowiska w zakresie wydobycia surowców;
- wytwarzanie odpadów – w ramach obszaru objętego zmianą Studium są oraz będą wytwarzane odpady tj. odpady związane z pobytem ludzi (odpady komunalne, w tym: papier, opakowania z tworzyw sztucznych, odpady żywności), odpady związane z eksploatacją obiektów (np. lampy oświetleniowe, opakowania), odpady związane z funkcjonowaniem działalności m.in. produkcyjno-usługowej, gdzie poza odpadami związanymi z pobytem ludzi w tych obiektach oraz samą

eksploatacją obiektów dodatkowo będą występowały odpady poprodukcyjne. Warto zaznaczyć, że odpowiednia polityka władz gminy w zakresie ochrony środowiska może znacznie wpłynąć na świadomość proekologiczną mieszkańców gminy, a tym samym przyczynić się do selektywnej i racjonalnej gospodarki odpadami;

- przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu – w związku z wykopami pod fundamenty nastąpi naruszenie wierzchniej warstwy gleby. Lokalizacja zabudowy na obszarze objętym opracowaniem wpłynie zatem na naturalne ukształtowanie terenu. Wpływ na przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu może mieć również możliwość realizacji działalności związanej z eksploatacją powierzchniową złóż;
- emitowaniem hałasu – za emisję hałasu odpowiedzialny będzie ruch pojazdów odbywający się istniejącymi i projektowanymi drogami, a także ewentualne procesy technologiczne w wyznaczonych terenach eksploatacji powierzchniowej złóż. Przewiduje się, że nastąpi wzrost ruchu samochodowego w obrębie dróg doprowadzających ruch w kierunku terenów zainwestowanych, co może przekładać się na uciążliwości odczuwalne na terenach chronionych przed hałasem;
- emitowanie pól elektromagnetycznych – nie zmienia się w stosunku do obecnie obowiązującego dokumentu;
- ryzyko wystąpienia poważnych awarii – nie przewiduje się realizacji inwestycji grożących wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych;
- zanieczyszczenie gleby lub ziemi – projektowane zagospodarowanie może wpływać na zanieczyszczenie gleby – zależy to od rodzaju prowadzonej działalności;

Wpływ ustaleń projektu zmiany Studium na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego:

- powietrze – oddziaływanie na powietrze atmosferyczne zarówno w trakcie eksploatacji bądź likwidacji inwestycji, będzie głównie wiązało się z emisją do powietrza produktów spalania paliw płynnych oraz emisjami zorganizowanymi z zapleczy technicznych. Emisje pyłowe mogą się również wiązać z użytkowaniem terenu wskazanego do eksploatacji powierzchniowej złóż;
- powierzchnia ziemi i gleby – realizacja ustaleń zmiany studium wpłynie na stan powierzchni ziemi i gleby - wyrównywanie terenów związane z pracami budowlanymi, wykopy fundamentowe pod nowymi budynkami. Wpływ na powierzchnię ziemi i gleby może mieć również działalność związana z eksploatacją powierzchniową złóż;
- kopaliny – w projekcie zmiany Studium ulegają zmianą tereny istniejących złóż surowców mineralnych oraz obszary i tereny górniczych, na których możliwa jest działalność górnicza zgodnie z wydanymi koncesjami. Eksploatacja surowców skutkować będzie stopniowym zmniejszaniem zasobów;
- wody powierzchniowe i JCWP: realizacja ustaleń zmiany studium nieznacznie wpłynie na stan wód powierzchniowych – wprowadzenie terenów budowlanych kosztem terenów otwartych zwiększy spływ wód opadowych i roztopowych do miejscowych cieków, rowów, co może mieć przełożenie na stosunki wodne terenów sąsiednich i gospodarkę wodną gminy.

Ocena możliwości nieosiągnięcia celów środowiskowych zawartych w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” dla zidentyfikowanych części wód powierzchniowych: biorąc pod uwagę charakterystykę JCWP, w granicach których znajduje się teren objęty opracowaniem i ustalenia zawarte w projekcie, należy stwierdzić, że nie nastąpi poprawa ani pogorszenie JCWP, a w rezultacie cele środowiskowe ujęte w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” nie zmieniają się;

- wody podziemne i JCWPd: wpływ projektowanego zagospodarowania na wody podziemne powinien być nieznaczny.
- klimat – zakres przestrzenny zmian charakteru klimatu miejscowego obejmować będzie planowane tereny zabudowy. W najbliższym sąsiedztwie budynków, terenów utwardzonych oraz terenów komunikacji spodziewać się będzie można wzrostu średnich temperatur oraz spadku wilgotności powietrza. Będą to jednak zjawiska o charakterze lokalnym;
- zwierzęta i rośliny, bioróżnorodność: planowane zmiany użytkowania terenów polegać będą na przekształceniu części przestrzeni rolniczej w zurbanizowaną. Pociągnie to za sobą nieodwracalne zmiany w strukturze gatunkowej roślin. W miejsce agrocenozy pojawią się obszary zabudowane, a wraz z nimi tereny zieleni urządzonej. Przestrzeń zurbanizowana nie będzie tworzyć dogodnych warunków dla pojawiania się dziko żyjących gatunków roślin i zwierząt. Wobec utworzenia sieci szlaków komunikacyjnych, pojawienia się w przestrzeni obiektów kubaturowych oraz otaczania poszczególnych terenów ogrodzeniami, możliwość swobodnego przemieszczania się zwierząt (za wyjątkiem nietoperzy i ptaków) będzie ograniczona. W terenach eksploatacji powierzchniowej, w związku z usunięciem wierzchniej warstwy gleby, może wystąpić częściowe lub całkowite pozbawienie terenu szaty roślinnej oraz miejsc zamieszkania drobnych organizmów. Należy zaznaczyć jednak że dotyczy to terenów o powierzchni ułamkowej w stosunku do całej gminy;
- ekosystemy i krajobraz – zmiany wiążą się głównie z terenami eksploatacji powierzchniowej, które w związku z usunięciem wierzchniej warstwy gleby, mogą wiązać się z częściowym lub całkowitym pozbawieniem terenu szaty roślinnej oraz miejsc zamieszkania drobnych organizmów. Wskazana ingerencja w środowisko może wiązać się z lokalnymi migracjami zwierząt na tereny sąsiednie, natomiast ekosystem na przedmiotowych terenach ulegnie przemianie. Przedmiotowe tereny nie są jednak enklawami, ich charakterystyka przyrodnicza jest tożsama z terenami otaczającymi, które tworzą obszary o znacznej powierzchni. W momencie rekultywacji po zakończeniu eksploatacji powierzchniowej, staną się one ponownie integralną częścią otoczenia. W wyniku rozpoczęcia eksploatacji powierzchniowej zmianie ulegnie również krajobraz. Wiazać się to będzie z powstaniem zagłębienia terenu oraz towarzyszącej mu hałdzie z materiału niebędącego surowcem eksploatacyjnym;
- zabytki i dobra materialne – ustalenia zmiany studium nie wpływają na stan zabytków oraz innych obiektów chronionych;
- zdrowie ludzi – dopuszczone w projekcie zmiany Studium funkcje terenów w dużej mierze wykluczają możliwość realizacji inwestycji i obiektów mogących w sposób znacząco negatywny wpłynąć na środowisko życia i zdrowie mieszkańców. Realizacja ustaleń zmiany Studium powinna obligatoryjnie uwzględniać obowiązujące przepisy odrębne z zakresu ochrony środowiska, respektować wszelkie normy i obostrzenia mające na celu ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska naturalnego.

10. OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Dla potrzeb niniejszej prognozy przeanalizowano możliwe oddziaływania realizacji ustaleń projektu zmiany Studium na środowisko w podziale na oddziaływania:

- bezpośrednie – zniszczenie pokrywy glebowo-roślinnej w wyniku zabudowania powierzchni ziemi (obiekty budowlane, nawierzchnie utwardzone) oraz w wyniku trwałych przekształceń powierzchni terenu objętego terenami górnictwami.

- pośrednie – zajęcie pod zabudowę terenów otwartych, co może prowadzić do nieznacznego obniżenia różnorodności biologicznej poszczególnych fragmentów gminy,
- wtórne – w wyniku sukcesywnego zagospodarowania terenów oraz ich funkcjonowania, niektóre gatunki zwierząt mogą, np. zmienić swoje żerowiska i miejsca bytowania, szukając ich z dala od nowych zabudowań,
- skumulowane – nie przewiduje się,
- długoterminowe – po potencjalnym zrealizowaniu docelowego zagospodarowania przekształceniu ulegną obecnie otwarte tereny rolne. Walory krajobrazowe obszaru mogą ulec obniżeniu - tereny otwarte zmieniają się w zainwestowane pod zabudowę rekreacji indywidualnej, zabudowę produkcyjno-usługową lub działalność związaną z wydobywaniem.
- stałe – hałas związany z obsługą komunikacyjną projektowanych obszarów budowlanych oraz funkcjonowaniem zakładów produkcyjnych bądź wydobywczych,
- chwilowe – krótkoterminowe - hałas i zanieczyszczenia pyłowo-gazowe powietrza powodowane pracą sprzętu budowlanego występujące w fazie prac budowlanych.

11. POTENCJALNE ZMIANY STANU ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI POSTANOWIEŃ ZMIANY STUDIUM

Brak realizacji zmiany studium nie spowoduje powstrzymania antropopresji. Zagospodarowanie odbywać się będzie na podstawie obowiązującego Studium zatwierdzonego uchwałą Nr LII/309/2014 Rady Gminy Sabnie z dnia 12 listopada 2014 r., obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydanych koncesji dla obszarów górniczych. Zmiany realizowane w niniejszej zmianie studium mają charakter częściowy, rezygnacja z ich realizacji nie będzie miała znaczącego wpływu na sposób zagospodarowania gminy Sabnie, natomiast uniemożliwi lub w znaczący sposób ograniczy możliwość realizacji planowanych w gminie inwestycji.

12. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO PROJEKTU ZMIANY STUDIUM

Zaproponowane w zmianie Studium rozwiązania w zakresie przeznaczenia terenów, sposobu ich zagospodarowania oraz zasad obsługi komunikacyjnej są wynikiem polityki przestrzennej władz gminy oraz planowanych zamierzeń inwestycyjnych. Zmiany przeznaczenia terenów mają charakter częściowy, a ich udział w powierzchni całkowitej gminy jest niewielki.

Jako jedno z rozwiązań alternatywnych można proponować rezygnację z realizacji zmiany studium we wskazanym zakresie. Nie doszłoby wówczas do opisanych w prognozie możliwych do wystąpienia przekształceń środowiska przyrodniczego. Jednakże pozostawienie terenów objętych projektem w niezmienionym stanie (tj. bez wprowadzania ustaleń projektu) jest całkowicie sprzeczne z zamierzeniami inwestycyjnymi i interesem ekonomicznym gminy oraz oczekiwaniami i potrzebami inwestorów.

13. INFORMACJE ZAWARTE W PROGNOZACH ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO SPORZĄDZONYCH DLA INNYCH, PRZYJĘTYCH JUŻ DOKUMENTÓW POWIĄZANYCH Z PROJEKTEM DOKUMENTU BĄDĄCEGO PRZEDMIOTEM POSTĘPOWANIA

Niniejsze opracowanie zawiera w niezbędnym zakresie informacje wynikające z:

- prognozy oddziaływania na środowisko sporządzonej dla potrzeb obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie,
- prognoz oddziaływania na środowisko sporządzonych na potrzeby obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

14. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejszy dokument jest prognozą oddziaływania na środowisko sporządzoną dla potrzeb projektu zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie. Zawiera charakterystykę i ocenę projektu zmiany Studium z punktu widzenia problemów środowiska przyrodniczego.

Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem sporządzonym w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku... - tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm. oraz na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. - tekst jednolity Dz. U. z 2022 r., poz. 503.

Prognoza oddziaływania na środowisko sporządzona została dla projektu zmiany Studium, która ma charakter cząstkowy – dotyczy wyłącznie zapisów i terenów wskazanych w uchwale inicjującej Nr XXXV/178/2022 Rady Gminy Sabnie z dnia 31 marca 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sabnie, tj.:

- ustalenia zasad rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii według obowiązujących przepisów,
- wprowadzenia aktualnych złóż surowców oraz obszarów i terenów górniczych wraz z wyznaczeniem nowych terenów powierzchniowej eksploatacji złóż surowców naturalnych (PE) w obrębach geodezyjnych: Kostki-Pieńki, Chmielnik, Suchodół Włosciański i Kupientyn,
- rozszerzenia zasięgu terenu zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów wyznaczonego w Studium (P) zlokalizowanego w obrębie geodezyjnym Tchórznica Włosciańska,
- wzbogacenia programu funkcjonalno-użytkowego wokół zbiornika retencyjnego „Niewiadoma” i wykorzystanie jego walorów, poprzez wskazanie terenów zabudowy rekreacji indywidualnej (ML), terenu usług (U) oraz rozszerzenie zasięgu terenów sportu i rekreacji (US) w obrębach geodezyjnych: Kupientyn, Niewiadoma i Nieciecz Włosciańska;

Sporządzony dokument analizuje określone w projekcie zmiany Studium zagospodarowanie poszczególnych terenów składających się na obszar objęty opracowaniem i określa jego możliwy wpływ na poszczególne komponenty środowiska.

Na skutek przeprowadzonej w prognozie wieloaspektowej analizy stwierdzono, że realizacja ustaleń projektu zmiany Studium nie wpłynie znacznie na stan środowiska przyrodniczego, gdyż obejmuje niewielkie zmiany które w większej części stanowią będą kontynuację obecnie funkcjonującego już zagospodarowania ustalonego w obowiązującym dokumencie.